

Tartalom

Előszó	9
1. Bevezetés	13
1.1. A nyelvészeti hagyomány	14
1.2. Az esettanulmányok és nyelvmodellezési tanulságaik	15
2. Szófogalmak a 20. századi magyar nyelvészetben	23
2.1. A képzet és viszony újgrammatikus problémája	23
2.1.1. Az újgrammatikus szófelfogás negatív kritikája	24
2.1.2. Az újgrammatikus szófelfogás pozitív kritikája	25
2.2. A saussure-iánus strukturalizmus szófogalmi	25
2.2.1. A grammatikák bizonytalanságai	26
2.2.2. A szó dichotomikus felfogásának problémái	27
2.2.3. A szó mint langue-jelenség?	28
2.3. A (poszt)generatív irányzatok deszkriptív szófogalmi	30
2.3.1. A négyosztatú szókonceptió kérdőjelei	30
2.3.2. A szó mint szabad forma?	35
2.3.3. Az összetett szó és a lexikológiai egységek	36
2.3.4. Az összetett szó morfoszintaktikai leírásának problémái	37
2.3.5. Szótáron kívüli elemek?	39
2.4. A klasszikus szóértelmezések problémáinak gyökerei	42
2.4.1. Abszolutista vagy relativista szófelfogás?	42
2.4.2. A beszélő nélküli nyelv problémája	43
2.4.3. A szó langue szintű értelmezésének nehézségei	43
2.4.4. Beszélőfüggetlen mentális szótár?	45
2.4.5. A szójelentés újgrammatikus paradoxonja	47
2.4.6. Konceptuális tanulságok	48
3. A kétarcú újgrammatizmus és a nyelv filogenezise	49
3.1. A 20. század eleji magyar újgrammatizmus	50
3.2. Szemléleti kétféleség – Gombocz munkáinak tükrében	50
3.3. Anyanyelv és közösség	51
3.3.1. Ortológia és neológiák	52
3.3.2. Nyelvművelés vagy nyelvvelés?	58
3.4. Nyelvrokonság, nyelvrintkezés, nyelveredet	64

3.4.1. A családfamodell és következményei	65
3.4.2. Nyelvek és affinitások	76
3.4.3. Alulértékelt nyelvmetaforák	82
3.4.4. Gyökerek és hálózatok	87
3.5. Változások és etimológiák	92
3.5.1. Általános törvény és egyéni analógia?	95
3.5.2. A közösségi minta mint nyelvszervező elv	105
4. A kanonizált nyelvészet és a nyelv ontogenezise	111
4.1. A nyelv(tan)szerveződés analitikus koncepciója	112
4.2. A hangok és fonémák példája	113
4.2.1. Az újgrammatikus hangértelmezés problémái	113
4.2.2. A strukturalizmus fonémafogalmának kérdőjelei	114
4.2.3. A disztinktívjegy-alapú (poszt)generatív fonológiák nehézségei	115
4.3. Fonetikai-fonológiai tanulságok	117
4.3.1. A fonéma prototípuselvű értelmezése	117
4.3.2. A prototípusfonéma paradoxonja	120
4.3.3. A beszédpercepció holisztikus jellege	121
4.3.4. A hangsorminta mint ösztönös nyelvi alapegység	122
4.3.5. A fonéma mint tanult nyelvi egység	126
4.3.6. A hangsorminták elsajátítása	130
4.4. A nyelv(tan)szerveződés holisztikus koncepciója	135
4.4.1. A szótagok mint kvázi grammatikai hangsorminták	135
4.4.2. Grammatikai hangsorminták és a szó(jelentés)	143
4.4.3. Hangsorminta alapú morfoszintaxis	148
4.4.4. A nyelv modularizálódó hálózatgrammatikája	157
4.4.5. A konnekcionista nyelv(tan) próbája	166
Utószó	169
Név- és tárgymutató	171
Irodalom	179
Mottók jegyzéke	213